

גיליון הורים פרשת תולדות

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: לידת יעקב ועשו, יצחק יושב בגרר, בארות המים של רועי יצחק, עשו הרשע, ברכות יצחק והציווי ליעקב למציאת כלה.

לקראת השבת מצורפים שמונה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגנון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)
סיפור א'+ב' – מה ראה יצחק לבחור את עֵשָׂו ולברך אותו בטובות רבות
סיפור ג' – מתוך הברכות מתגלה קלונו של עֵשָׂו
סיפור ד'+ה' – "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים"
סיפור ו' – מדוע עֵשָׂו לא קרא לעדשים בשמם?
סיפור ז' – מה ראו אבימלך וחבורתו להתפאר בעצמם שלא נגעו ביצחק אבינו ועוד שלחוהו בשלום?!
סיפור ח' – הצלחתו של יצחק מטרידה את אבימלך
מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה.
שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א'+ב' לשולחן שבת

מה ראה יצחק לבחור את עֵשָׂו לברך אותו בטובות רבות כ"כ "מטל השמים ומשמני הארץ"? הרי יצחק ידע שיעקב אבינו צדיק ממנו אז מדוע מלכתחילה לא השאיר ברכות ליעקב אלא תיכנן לתת הכל לעֵשָׂו הרשע?
מביא המגיד מדובנא משל: עשיר אחד גדול, שהיו לו ענייני מסחר ואמרכלאות הרבה, והיה לו גם מלון שמכרו בו אוכל ושתייה, ולא היה בעיר עוד מלון חוץ ממנו לפי החוקים של שר העיר. והיו לו שני בנים: אחד חכם וישר, והשני זולל וסובא ומבזבז את נכסיו. לפני מותו חילק לבנים את מה שיש לו, נתן לבן השיכור את כל נכסיו, ולבן החכם נתן רק את בית משתה היין. וישאלוהו את סיבת הדבר, וענה להם: הרי ידעתם שמתבע האב לרחם על בנו גם כי נבל הוא, בן מביש, להיות עצמו ובשר מבשרו, על כן יעצתי בחכמה להשביע אותו על-כל-פנים על זמן מועט בהון עושרי. אמנם ידעתי כי לא לו יהיה, כי לקץ הימים יהיה הכל ביד בני החכם והנבון. הבן השיכור שלי, ייתן בכוס עינו וליבו שם כל הימים כדרכו מאז, ובית המשתה יהיה ביד בני בן משכיל, וכל אשר לו ייתן בעד משתהו. לא כן, אם אתן כל הוני ורכושי לבני החכם, ולבני השיכור אתן את בית היין-מה ממנו ישיג כל ימי חייו? (הרי ישאר בלי כלום).
יצחק אבינו תיכנן לתת לעֵשָׂו את הברכה "מטל השמים ומשמני הארץ" וליעקב את ברכת "והיה כאשר תריד" (שם האח הראשון לא יעמוד בציפיות תעבור הברכה לאח השני) כיוון שידע שעֵשָׂו הוא רשע, וברור היה לו שעֵשָׂו יחטא מהר וכל הברכות יעברו במלואן ליעקב.

משל ב' באותו נושא:

ומשל ונמשל נוסף שמביא האלשייך הקדוש המבטא אותו הרעיון לביאור העדפתו של יצחק לברך את עֵשָׂו תחילה. נדמיין לעצמנו שאילו יעקב לא היה שומע בעצת אימו היו כל ברכותיו של יעקב ניתנות לעֵשָׂו. ואם כן, כיצד חשב יצחק לברך דווקא את עֵשָׂו מאשר את בנו הצדיק יעקב?!... כמה ראייתם של אבות האומה היא ראייה נכונה ואמתית...
יצחק אבינו מצווה את עֵשָׂו לצוד ציד "בְּעֵבוֹר תְּבַרְכֶּה נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוֹת" ונשאלת השאלה מדוע יצחק מבקש לברך את עֵשָׂו ולא את יעקב?!

מתרץ האלשייך הקדוש על פי משל למה הדבר דומה:

לרופא אלטרנטיבי מצליח, היו שבעה ילדים. לצערן, כולם היו הוללים ומתענגים על הרווחים הגדולים שהגיעו מייצור התרופות מצמחים טבעיים שרקח לאנשים שהגיעו בשעריו.
כולם למעט בנו הקטן אשר ישב ולמד את סודות הרפואה, עמד על דרך גידול הצמחים המיוחדים ואף לא פעם רקח תרופות בעצמו כאביו נעדר מהקליניקה.

הרופא הזקין ולקראת מותו קרא לעורך דין וביקשו לרשום צוואה. העו"ד שהכיר את בנו המוצלח של הרופא אמר: "אני מבין בוודאי כבודו רוצה לרשום הכול על הבן הקטן?..."

"לא", השיב האבא, "רשום הכול על ששת הבנים האחרים ולקטן אל תיתן כלום!"...

התפלא עורך הדין ושאל מדוע?!

השיב הרופא החכם: "בני הקטן אינו זקוק לכסף שלי. הרי כשאמות - כל הקליניקה שלי תעבור לרשותו, לאחיו האחרים אין עניין בה.

המוניטין שלי גדול, הלקוחות שלי מכירים אותי, יגיעו אליו והוא יתפרנס בכבוד. לעומתו - אחיו זקוקים לכסף כדי להמשיך בבזבזנות שלהם. אין לי ספק כי עד מהרה לא יישאר מכל הוני מאומה, בטיפשותם הם יבזבוזו אותו מיד.

אך חושש אני שאם אתן גם לו כמותם, יבואו הם אל האח הקטן וידרשו את ממונו בטענה: "שכל העושר שלך הוא מאבינו הרי קיבלת חלק כחלק ובנוסף את רזי המקצוע..."
כעת שלא קיבל הוא מאומה, ממילא לא תהיה להם תרעומת על אחיהם הקטן "...
כן הוא הנמשל: יצחק ידע שיעקב יסתדר עם הקב"ה שהרי לימוד התורה יביא עמו עושר וכבוד כמאמר חז"ל: "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד..." הוא רצה למנוע מעצמו להתנכל לבנו יעקב בעתיד ולכן העדיף לברך דווקא את זה שזקוק יותר...

סיפור ג' לשולחן שבת

עֵשָׂו הרשע מתעקש לקבל ברכה מיצחק אבינו. מתוך הברכה מתגלה קלונו של עֵשָׂו "ואת אחיך תעבוד"....
משל למלך שחלה בנו במחלה קשה מאוד ובא רופא ממומחה לרפא אותו. אמר לו הרופא: לא אוכל לעשות שום דבר אלא אם כן תבטיח לי שני דברים: אחד שלא תשגיח על מה שאני עושה ושלא תסתכל עליו כי אם אני אראה אותך אני לא אוכל לרפאות אותו, כי הם יעיקו עליך. והשני להרחיק ממנו את משרתיו ועבדיו בגלל שהם אנשים מאושרים וטובי לב. וצריך איש קשה ואכזרי מאוד שיעמוד לפניו לשומר פן ישלח ידו למה שמזיק לו ולהכריח אותו במה שמועיל לו, וכל שיהיה מרובה בדעות רעות ואכזריות הרי זה משובח להפקידו על שימוש בנך כל הימים שהוא נופל על ערש דווי. ויצו המלך לבקש בכל מדינות מלכותו וימצאו לו איש כזה ויביאו אותו למלך וישם אותו למשרת לבנו. ויצא האיש ההוא שמח וטוב לב ומתגאה מאוד כי בו בחר המלך מכולם. אמר לו אחד השרים: מה תתהלל ברעה, הנבל! הלא בזאת תגיד רעתך, כי עבור רוע רוחך וזדון ליבך בחר בך המלך לעת כזאת, יען היות ההכרח אתו להתאכזר על בנו והנה מזה שבעת קלון מכבוד.
מסר אפשרי לילדים – לפעמים כשמתנהגים לא יפה (חס ושלום) עדיף לשתוק ולא להראות את עצמנו באור הזרקורים כיוון שאנו עלולים להצטער על כך

סיפור ד'+ה' לשולחן שבת

על יעקב נאמר: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים" עד גיל שישים ושלוש היה שתול בחצרות ה'. כשנרדף על נפשו וחייב היה ללכת לחרן - נטמן י"ד שנה בישיבתו של עבר. לשם מה? כדי להעמיק שורשים, כדי להתחזק ולבנות את דורות ההמשך לאבות הקדושים. לעומתו על עֵשָׂו נאמר: "עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צֵיד אִישׁ שְׂדָה" מתעסק רק בחיי העולם הזה ללא שאיפות לגעת בקודש ומביא "הבן איש חי" רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל סיפור מעשה:

שני רעים הלכו בשדה, וראו שיח ענף. שאל האחד את רעהו: "אמור נא לי, מה גובהו של השיח. "אמד השני את השיח, וחשב: גובהו כקומתי. אמר: "מטר ושבעים". ענה החבר: "ואני אומר, שניים וחצי מטרים!". צחק הלה, איך אפשר לומר כן? אמר החבר: "שניים וחצי, לא פחות. אתערב על מאה שקלים!". מובן שהלה הסכים. הריחה היה בטוח! הוא מיהר לביתו להביא סולם וסרט מידה. בינתיים, לא חבק חבירו את ידיו. מיהר והביא מעדר, וחפר כמטר לעומק. מסועפים היו השורשים, עמוקים ומושרשים, וכשהלה הגיע עם הסולם והמידה - נאלץ להודות בהפסדו ולשלם את דמי ההתערבות... הבין שהופל בפח, אך ניחם עצמו שהנה למד תחבולה. אם ישתמש בה בתבונה, ישיב לעצמו את דמי ההתערבות בכפליים. לימים הלך אותו מפסיד עם חבר אחר, והחליט לעשותו קורבן. עברו ליד שדה קמה. גבוהים היו השיבולים, והוא שאל את חבירו: "אמור נא לי, מה גובהם. "אמר החבר, הן מגיעים הם לי עד חלצי. נענה ואמר: "כמטר לגובה". צחק הלה: "לא פחות ממטר וחצי!". לגלג עליו חבירו. עשה עצמו כנפגע, ואמר: "מוכן אני להתערב על מאתיים שקלים!". למה לא, ההתערבות בטוחה. רץ החבר להביא סרט מידה, ובינתיים פנה הלה להביא מעדר, ושמוח: עכשיו יפצה עצמו בסכום כפול על הפסדו! עמל בפרך לחפור סביב לקמה. אך, אבוי, אך חפר מעט והתבואה נתלשה, כי שורשיה מעטים וקצרים הם... שב החבר עם סרט המידה, מדד את השיבולים הרבוצות - ושלשל לכיסו את דמי הזכיה. והלה מורט שערותיו, גם הפסיד בראשונה, גם עמל בפרך, וגם הפסיד עתה כפליים... כך, אמר ה"בן איש חי" זצ"ל, הצדיק נמשל לעץ שתול על פלגי מים, והרשע כמוץ אשר תדפנו רוח, אבל עיקר ההבדל ביניהם - הוא בשורשים שיש להם! הצדיק הוא כעץ מניב פרי - כי שורשיו עמוקים ואיתנים. והרשע כקש שדוף, כי שורשיו תלושים וקלושים!...

ובאותו עניין מביא המגיד מדובנא משל על הפסוק "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים": למלך אחד הייתה מסביב לארמונו גינה רחבת ידיים מרהיבה ביופיה. על הגינה היו מופקדים שני גננים אשר אחד היה כורם מומחה בנטיעת עצי פרי מיוחדים וגידול פרחים נפלאים, ואילו השני היה איש כפרי שהתמחה בגידול ירקות וזרעונים. כאשר הגיעו ימי הקיץ באו שני הגננים לפני המלך - איש ומנחתו בידו ממבחר מעשי ידיו ומנטיעותיו. הראשון בא וסלסלה מלאה ענבים מובחרים ופירות מיוחדים שלא נמכרים בשום מקום, בעלי טעם

עדין ומשובח, והסלסלה מעוטרת בפרחי נוי משובבי עין ובעלי ריח משכר. השני הביא גם הוא טנא מלא ממבחר בכורי ירקות הגינה שעדיין לא נמצאו כלל לקניה בשווקי העיר. שמח המלך מאוד והעניק לכל אחד מהם מתת יד נדיבה ושיבח את מעשה ידיהם להתפאר. כאשר יצאו מלפני המלך, הלך הכורם וביקש לחגוג בקרב ידידיו, אלא שהכפרי הצטרף אליו וביקש לשמוח ולחגוג עמו. מה לך ולי? - שאל הכורם - הן אתה ובית אביך מאז ומעולם אנשי אדמה פשוטים אתם, ואילו אני מלומד בחוכמה יקרה, מלאכת הנטיעה וההרכבה, אין אני כפרי פשוט כמוך! ... האמנם? - אמר הכפרי - והלא הירקות שגדלתי אני עלו על שולחן המלך ממש כמו פירותיך, ואם כן מדוע עדיף אתה ממני? אם מבקש אתה לדעת מה בין מלאכתך ובין מלאכתי?

השיב הכורם - המתן ימים אחדים ותראה... המתין הכורם ימים אחדים עד שהתמלאו שוקי העיר בירקות או אז הזמין את הכפרי כי ישו בו ויגישו למלך מנחה לגידוליהם. לא עת למנחה היא - השיב הכפרי - שכן כיום יכול כבר כל אדם, עשיר ואביון, להשיג את כל הירקות בשוק במחיר זול ואין בהם שום חידוש.

הוא אשר אמרתי - השיב הכורם - עתה הנך מבין היטב את ההבדל שבנינו, שכן הגידולים שאני מגדל עומדים בחשיבותם כל הימים, ואינם ניתנים להשגה כלל זולתם. לקבלתם דרושות שנים ארוכות של טיפוח ושמירה מדוקדקת. לא כן מעשי ידך אשר כל אחד יכול לעשותם בכל שנה מחדש ללא כל מאמץ גדול.

כן הוא גם הנמשל. כל חפצי העולם הזה נמדדים עפ"י ערך חשיבותם לפי קושי השגתם והעדרם, כגון הנחווה שהיא מצויה, שוויה פחות לעומת הזהב הנדיר. לא כן היא התורה הקדושה אשר ככל שתתרבה מציאותה יגדל ויתרבה ערכה וחשיבותה אך מועטים הם האנשים והילדים המבינים זאת וקובעים יתדות בלימוד התורה כמו יעקב אבינו שהיה איש תם יושב אוהלים.

סיפור ו' לשולחן שבת

ויאמר עשו אל יעקב: "הלעיטני נא מן האדם האדם הנה פי עיף אנכי", על כן קרא שמו אָדום. ה'כלי יקר' הקשה, מדוע עָשָׂו לא קרא לעדשים בשמם? וכתב שעָשָׂו גילה דעתו שלא היה מתאוה לעדשים מצד עצמו, אלא מצד מראם האדום, והורה בזה כי מזג טבעו נוטה אל האדמומית מצד תגבורת מרה האדומה שבו, על כן היה אוהב כל דבר המתייחס למזגו, והוא כל דבר אדום, ועל כן קרא שמו אדום כי אז נודע באמת שטבעו אדום והוא יושב תחת מזל מאדים. וזה שאמר: "כי עיף אנכי", פרושו בגמרא ומובא ברש"י: "והוא עיף" ברציחה. לפי ה'כלי יקר' הדבר רמוז בזה שעָשָׂו קרא לעדשים "אדום", לפי שהיה מתעסק באותו זמן בכלי אומנותו ברציחה כפי טבעו, על כן ביקש שילעיטו מן המאכל הנאות למזגו.

מסופר על מלך גוי רם ונישא, אוהב ישראל, ששלט בתנ"ך ובמדרשי חז"ל ואהב לשוחח עם רב גדול בישראל בדברי חז"ל. ועמו נועץ בענייני הממלכה וכן החליפו דעות בענייני דת ואמונה. ופעם כשישבו לסעוד ליבם יחד בארמון המלוכה שאל המלך את הרב: "בפרשת השבוע מסופר על עָשָׂו ומעלליו. אך באו חז"ל והגדילו את הסאה באומרם שביום שמת אברהם ובישל יעקב נזיד עדשים להברות את האבל, יצחק אביו, "ויבא עָשָׂו מן השדה והוא עיף". הסבירו זאת חז"ל: "עיף מרציחה שרצה את נמרוד ולקח ממנו את בגדי החמודות שהיו שייכים לאדם הראשון ובאותו יום עבר חמש עבירות חמורות". אמר ר' יוחנן: "חמש עבירות עבר אותו רשע באותו יום { בא על נערה המאורסה, הרג את הנפש (נמרוד), כפר בתחיית המתים, כפר בעיקר וביזה את הבכורה } וכי מניין להם זאת והלא בתורה מוזכר רק שביזה את הבכורה "ויבז עָשָׂו את הבכורה". לעומת זאת על דוד המלך ע"ה, שכתוב במפורש בנביא שחטא במעשה בת שבע ואף אוריה נהרג בגללו, באים חז"ל והופכים את הקערה על פיה ואומרים: "כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה". זאת אומרת: שהחכמים מבארים את התנ"ך לפי האינטרסים האישיים שלהם. כנראה שמרוב שנאתם לעָשָׂו הבאישו את ריחו וטפלו עליו כל זאת, מפני שהשנאה מקלקלת את השורה".

ענה לו הרב: "תן לי זמן ואענה לך תשובה". והנה, כשהגישו את האוכל, קם המלך לרחוץ ידיו והניח טבעתו על גבי השולחן. הרב לקח את הטבעת והכניסה לכיסו מבלי שאיש ירגיש בכך.

במהלך הסעודה הגיע מזכיר המלך ובידו מכתב דחוף שהמלך היה צריך לחתום עליו בטבעת המלך. חיפש המלך אחר הטבעת ואיננה כאילו בלעה אותה האדמה. קרא לעבדו הכושי וציווה עליו להביא מיד את הטבעת שגנב, וכשענה העבד שלא ראה כלל את הטבעת, קצף המלך מאוד וחמתו בערה בו, וציווה לזקיפים להלקותו עד שיוודה באשמה. אח"כ הודיע שאם לא יחזיר את הגניבה אשר גנב, אחת דתו להמית!

מצא הרב שעת כושר ופנה אל המלך: "כבוד המלך ירום הודו! מדוע לא חשדת בי שאני לקחתי את הטבעת הרי אני ישבתי לצדך, ומדוע ישר חרצת משפט והפלת את החשד על העבד הכושי ללא חקירה ודרישה ואף צוויית להלקותו עד זוב דם חירפת וביזית אותו בלשונך ואף איימת להורגו?"

אמר לו המלך: "חלילה לי מעשות כדבר הזה, לחשוך ברב גדול ישר ונאמן ובעל מדות תרומיות ונעלות חכם והוגה דעות שישלח ידו בגניבה, אפילו לא עלה בדעתי לחשוב כך. אבל העבד הזה מטבעו סורר ומורה, עבד רע-מעללים גנב, שקרן, ידו בכל ויד כל בו, אינו הולך ד' אמות ללא נטילת חפץ כלשהוא".

אז אמר הרב למלך: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מכאן תשובה לשאלתך. שהרי דוד המלך ע"ה, נעים זמירות ישראל, איש צדיק וחסיד בעל מדות תרומיות וה' עמו, בכל אשר הוא עושה, ה' מצליח בידו. כמו שנאמר: "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל, וה' עמו", וצדיקים אין חטא בא על ידם. חלילה לנו לחשוך בו שחטא כפי פשוטו של המקרא ולכן "כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה".

אבל עשו הרשע, כידוע, היה מושחת, רע-מעללים ומשולח רסן. תאוותו היתה חסרת מעצורים, לקח נשים מתחת יד בעליהן ועינה אותן, ורצח את נמרוד כדי לקחת את בגדי החמודות. אדמוני, שנולד במזל מאדים וטבעו לרצוח. וכן הוא עצמו אמר: "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי", אם כן יש לתלות בו עבירות הללו, כי תולים הקלקלה במקולקל". כששמע זאת המלך, הודה לרב על חכמתו ופקחותו והאמין באמיתות התורה הקדושה.

סיפור ז' לשולחן שבת

מובא בפרשה בדברי אבימלך ליצחק אבינו " אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך " ונשאלת השאלה:

מה ראו אבימלך וחבורתו להתפאר בעצמם שלא נגעו ביצחק אבינו ועוד שלחוהו בשלום?!

מדרש רבה מבאר את הפסוק הזה במשל למה הדבר דומה: אריה שטרף טרף ונתקעה עצם בגרונו. יצא האריה בהצהרה לכל חיות היער: "כל מי שיבוא ויוציא העצם מגרוני, אתן לו שכרו כיאה למלך החיות ביד רחבה". לשמע הקריאה הגיע בזריזות עוף הנקרא: "הקורא המצרי", אשר לו מקור ארוך ודק.

ביקש העוף מהאריה לפתוח את פיו, הכניס בזריזות את מקורו הארוך ללוע האריה, תפס העצם והוציאה! האריה נשם לרווחה...

המתין הקורא בסבלנות להוראת הלך בדבר שכרו, ושראה שהאריה מתעלם העיז וביקש את שכרו מהאריה.

אמר לו האריה בנהימה מפחידה: "לך וספר לכל חיות היער שנכנסת ללוע הארי ויצאת ממנו בשלום... וכי יש לך שכר גדול מזה?!"

יצא הקורא המצרי כלעומת שבא... (הסיפור מאגדות חז"ל בשם ר' יהושע בן חנניה)

כן הוא הנמשל: אבימלך מלך גרר, אחוזת מרעהו ופיכול שר הצבא שלו באים אל יצחק ומסבירים לו בחוצפתם, שזה לא מובן מאליו להגיע לגרר הנמשל ללוע הארי ולצאת בשלום. אך אצלנו בפרשה, יצחק אבינו ניצל בזכות שמירתו והבטחתו של הקב"ה ולא היה צריך להתנצל על כך.

כך היא הדרך להולכים בדרך ה' לקיים "לא תגורו מפני איש". הצלה והצלחה אצלנו היא פרי שמירתו של הקב"ה ולא בנדיבותם של אחרים.

סיפור ה' לשולחן שבת

בפרשת השבוע אנו קוראים הצלחותיו של יצחק אבינו: "ויזרע יצחק בארץ הקורא וימצא בשנה ההוא מאה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'".

הצלחה זו עוררו את אבימלך מלך פלישתים לשלחו מארצו. "לך מעימנו", אמר לו. אך לא ארכו הימים ובא ולבקש את סליחתו...

הגאון רבי רפאל דאבוש זצ"ל כיהן כראש בית הדין בטריפולי שבלוב לפני כמאה שנה. פעם הלך רבי רפאל ברחוב היהודים,

בטריפולי. לפתע נקרה על דרכו גוי אלים, שהיה בעל זרוע ומקורב למלכות. הלה החליט להתעמר ברבם של היהודים, עצרו ושאלו

בבוז: "מי אתה?". הגאון רבי רפאל, עניו ושפל ברוך כדרכו, ענה במלותיו של אברהם אבינו: "אנכי עפר ואפר!". לתשובה כזו לא

פילל. הוא נבוך, והפטיר: "הסתלק, לך מעימי!", והחווה לו תנועת ביטול בידו. הרב המשיך בדרכו ואותו גוי הלך לביתו, ולפתע חלה

במחלה אנושה. גופו התמלא במים, בשרו הפך לבצקת, וכל הרופאים נילאו מלרפאו. הוא פירפר בין החיים והמוות, נאבק על כל

נשימה. בא אליו אחד מחכמי דתו, ושאלו: "כלום עשית מעשה רע?", הרשע הארור לא יכול היה להיזכר במעשה רע שעשה מימיו...

הלה המשיך ושאל: "האם פגעת באדם קדוש לאחרונה?". הרהר הגוי ונזכר: "יום אחד עברתי ברחוב היהודים ונתקלתי ברבם.

שאלתיו מיהו, וענה לי: עפר ואפר. או אז אמרתי לו גש הלאה... אמר הקאדי: "אכן, נודע הדבר! עתה ידעתי בשל מי הרעה

שהתחוללה על ראשך! אם רצונך להבריא, עליך למהר ולבקש את סליחת הרב!". מיהר הגוי ושלח את ילדיו אל הרב ובידם תשורות

יקרות ערך. מאן הרב לקבל את מתנותיהם, אך שמע לבקשתם שיסלח לאביהם. עמד, הניח ידו על עיניו ונשא תחינה. שתי מילים

אמר, ולא יסף. ואז פקח את עיניו ואמר לבנים: "לכו לביתכם!". הם שבו לביתם, והגוי קם ממיטת חוליו והבריא. והוא ובני ביתו

השכימו לבית הצדיק, להודות לו ולבקש את סליחתו על הפגיעה בכבודו. והיה הדבר למופת, ולקידוש שם שמים ברבים, בין בעם

ישראל ובין בעמים!

המלמד

מתכוננים לפרשה
☆☆☆☆

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

לידת יעקב ועשו

רבקה הייתה עקרה כדי שלא יאמרו שתפילת לבן הארמי ואימו התקיימה ברבקה שאמרו לה: "אחותנו, את היי לאלפי רבבה ויירש זרעך, את שער שונאי". יצחק אבינו ורבקה אימנו התפללו לה' והקב"ה נעתר לתפילתו של יצחק.

1. מדוע נכתב בכפילות: "...יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק" (רש"י כה,כ) לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק
2. מדוע ה' נעתר לתפילתו של יצחק ולא לתפילתה של רבקה? (רש"י כה,כא) שלא דומה תפילת צדיק בן צדיק (יצחק בן אברהם) לתפילת צדיק בן רשע (רבקה בת בתואל).
3. מדוע התורה אומרת שרבקה הייתה בת בתואל הארמי, ואחות לבן הארמי? (רש"י כה,כ) זה בא ללמד את שבה של רבקה - למרות שאביה היה רשע (ארמי) ואחיה היה רשע (ארמי) ומקום מגוריה היה מקום של רשעים (פדן ארם) - היא נשארה בצדקותה.
4. רבקה הייתה עקרה. אילו מהאמהות גם היו עקרות ומה הייתה משרת ה' בכך? (רבינו בחיי כה,כא) גם שרה ורחל היו עקרות. משרת ה' הייתה שהאבות והאמהות יתפללו, כי הקב"ה כביכול 'מתאווה' לתפילתן. ניתן ללמוד מכך גם את כוחה של התפילה, שיכולה לשנות את הטבע מה זה 'ערת' ומה זה קשור לפרשה שלנו? (רבינו בחיי כה,כא) עתה זה הכלי איתו מעבירים תבואה. כתוב בפרשה שה' נעתר לבקשת יצחק, ודורשים חז"ל שכמו שהערת מהפך את התבואה שבגורן ממקום למקום, כך תפילתם של צדיקים מהפכת את מידת הדין למידת רחמים.
6. ה' שמע לתפילתו של יצחק ורבקה הרתה. מדוע היא הולכת לדרוש את ה'? (רש"י כה,כב) הילדים מתרוצצים בבטנה. כאשר עברה ליד בית מדרש שם ועבר יעקב רץ לצאת וכשעוברת ליד עבודה זרה עשו רוצה לצאת.
7. מה זה המילה 'תומים'? לאיפה נעלמה האות א' (רש"י כה,כד) זה נכתב בכתב חסר כיוון שאחד מהולדות היה רשע (עשו). ואילו אצל תמר אשת יהודה נכתב 'תומים' כי שניהם היו צדיקים.
8. עשו יצא 'ארמוני' - מה זה מסמל? (רש"י כה,כה) שהוא יהיה שופך דמים.
9. עשו - על שום מה? (רש"י כה,כה) על שם שהיה עשוי כבר, כלומר, שנולד עם שיער כמו של אדם בוגר, ולכן כאילו היה עשוי.
10. כאשר גדלו הנערים עשו ויעקב, פנה כל אחד לדרך חיים אחרת. כיצד הם מתוארים בפרשה? (כה, כז) עשו איש יודע ציד איש שדה יעקב איש תם יושב אהלים
11. יצחק אהב את עשו. כיצד לומד רש"י שעשו היה מרמה את אביו בדיבורו? (רש"י כה,כז) מהפסוק יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו, אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות
12. עשו היה איש שדה, אך לא תמיד היה בשדה. אם כן, למה נקרא כך? (רבינו בחיי כה,כז) איש שדה, הכוונה שהיה נמשך אחרי תענוגות הגוף. לכן הוא נקרא 'איש שדה', כלומר, איש אדמה, שנמשך אחרי החומר.
13. מה הפער בין שנות חייו של אברהם לשנות חייו של יצחק ואיך זה קשור לכאן? (ילקוט שמעוני כה,כט) הפער הוא 5 שנים, והקב"ה הקדים את מיתת של אברהם בחמש שנים כדי שהוא יפטר מן העולם כשנכדו עשו עוד לא יצא לתרבות רעה.
14. יעקב הכין תבשיל, נזיד עדשים, עשו חוזר מן השדה והוא עייף מאוד, רעב ותאב. מדוע יעקב מחליט פתאום לבשל נזיד עדשים אדום? (רש"י כה,ל) ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קצר הקב"ה ה' שנים משנותיו ובישל יעקב עדשים להברות את האבל, ולמה עדשים? שדומות לגלגל, שהאבלות גלגל החוזר בעולם.
15. עשו חשש שמישהו הולך להרוג אותו. מי זה ומדוע הוא רוצה להרוג? (ילקוט שמעוני כה,לב) נמרוד רצה להרוג את עשו כיוון שבידיו היה בגד של אדם הראשון שכשהוא היה לובש אותו כל החיות העופות היו מתקבצים אליו
16. מה יעקב מבקש מעשו תמורת הנזיד? והאם עשו מסכים? (כה,לא-לג) למכור לו את הבכורה, עשו הסכים ונשבע ליעקב
17. כיצד התייחס עשו לבכורה? (כה,לד) ביזה את הבכורה

יצחק יושב בגרר

הקב"ה מביא רעב בארץ ישראל. יצחק אבינו רוצה לרדת למצרים כמו אברהם אבינו ובדרכו הוא מגיע לגרר אל אבימלך מלך פלישתים. הקב"ה נגלה ליצחק ואוסר עליו לרדת למצרים. הקב"ה מברך את יצחק אבינו.

1. מה רצה יצחק לעשות בעקבות הרעב ומדוע? מה חידש לו ה' (רש"י כו,ב) יצחק רצה לרדת למצרים כמו שירד אברהם אביו כשהיה רעב בזמנו. ה' חידש לו שהוא תמימה והוא לא כמו אברהם, אלא תפקיד יצחק הוא להישאר תמיד בארץ ישראל.
2. ה' מברך את יצחק בעקבות מעשיו של אברהם אבינו. כיצד מסביר רש"י את הדברים שאברהם אבינו שמר? (רש"י כו,ה) משמרתו - גזרות שנועדו לשמר את המצווה. מצוותי - מצוות עם טעם, שגם אם לא היו נכתבו, היו מתקיימות חוקותי - מצוות בלי טעם ברור, אלא גזרת המלך תורתית - גם תורה שבעל פה (הלכה למשה מסיני).
3. יצחק נשאר לשבת בגרר. יצחק הולך בדרכי אביו כאשר שואלים אותו מי זו האישה שעימו. מדוע אמר יצחק לאנשי גרר כי רבקה היא אחותו? (כו,ז) יצחק חשש כי הם יהרגו אותו בגלל יופיה של רבקה
4. מה ציווה אבימלך את כל העם לאחר שהבין כי רבקה היא אשתו של יצחק ולא אחותו? (כו, יא) כל הנוגע ביצחק וברבקה אשתו, מות יומת.

בארות המים של רועי יצחק

הקב"ה מברך את יצחק אבינו והפלישתים מקנאים בו עד שאבימלך מבקש מיצחק ללכת משם. יצחק עובר לנחל גרר וחופר מחדש את כל הבארות שחפרו רועי אברהם והפלישתים סתמו.

1. למרות שנת הרעב, יצחק אבינו מאמין וזורע. השלימו (כו, יב): " ויזרע יצחק בארץ ההיא (שאינה נחשבת כארץ ישראל) וימצא בשנה ההיא (שהייתה שנת רעב) מאה שערים ויברכהו ה' "
2. מה פירוש הפסוק ויזרע יצחק.. מאה שערים ויברכהו ה'." (רש"י כו, יב) כל מה שהוא זרע הוא קיבל פי מאה ממה שאמור היה לצאת.
3. במה התבטאה גדולתו של יצחק בפסוק "עד כי גדל מאוד" (רש"י כו, יג) שהיו אומרים שזבל פרדותיו של יצחק (מה שמוציאות הבהמות של יצחק) מהכסף ומהזהב של אבימלך.
4. מדוע קינאו הפלישתים ביצחק? (כו, יד) כיוון שיצחק התעשר מאוד והיה לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה.
5. מה אירע עם הבארות שחפרו עבדי אברהם? (כו, טו) הפלישתים סתמו אותן ומילאו אותן בעפר
6. מה עושה יצחק כאשר הגיע לנחל גרר? (כו, יז) יצחק פתח את בארות המים שחפר אביו אברהם ושהפלישתים סתמו.
7. עבדי יצחק חופרים בנחל גרר ומוציאים עוד שלוש בארות מה שמותם? (כו, כ"ב) עשק, שטנה ורחובות.
8. יצחק עובר להתיישב בבאר שבע. לאחר ברכת ה', אבימלך מגיע עם פמליה לכרות ברית עם יצחק. מה הברית שרוצים הפלישתים לכרות? השלימו (כו, כט) "אם _____ כאשר לא _____ וכאשר _____ רק טוב _____

" (בגלל ברכת ה', פחדו מיצחק ואמרו לו: כשם שאנחנו לא עשנו לך כלום כך גם אתה לא תעשה לנו)

9. כיצד קראו לבאר האחרונה שמוציאים עבדי יצחק? איזו עיר קרויה על שם הבאר? (כו, לג) שבעה, באר שבע

עשו הרשע

עשו היה נמשל לחזיר שהוא שוכב פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור, כך אלו גוזלים וחומסים, ומראים עצמם כשרים. כשהיה בן ארבעים, אמר, אבא בן ארבעים שנה נשא אשה, אף אני בן. הוא לוקח לו שתי נשים, ויצחק ורבקה לא מרוצים מכך.

1. איך קוראים לשתי נשות עשו? (כו, לד) יהודית בת בארי ובשמת בת אילון.
2. עשו התחתן בגיל ארבעים. מה מיוחד בגיל הזה דווקא? (רש"י כו, לד) גם יצחק התחתן בגיל 40, לכן עשו רצה להראות כאילו הוא צדיק, ונוהג כמו אביו הצדיק, למרות שלפני זה היה חוטא עם נשים נשואות
3. מה פירוש מורות רוח ליצחק ולרבקה? מדוע הן היו מורות רוח? (רש"י כו, לה) הכוונה שמעשיהן הכעיסו את יצחק ואת רבקה, כיוון שהיו עובדות אלילים

ברכות יצחק

יצחק אבינו מזדקן ונהיה עיוור וחושש שיום מותו מתקרב ולכן רוצה להעביר את הברכות לעשו. כיוון שעשו היה רשע גדול, רצה יצחק לתת לו זכות שבעבורה יוכל לברך אותו. רבקה רצתה שהברכה תגיע ליעקב שהלך בדרכי יצחק ולכן הצליחה לשנות את פני הדברים.

1. מדוע כהו עיניו של יצחק? (רש"י כז, א) (3 פירושים) 1. בעשן של נשי עשו שהיו מעשנות ומקטירות לעבודת אלילים. 2. בשנעקד, מלאכי השרת התחילו לבכות, ודמעותיהם נפלו על עיניו 3. כדי שיעקב יקבל את הברכות
2. מה מבקש יצחק מעשו? (כו, ג"ד) שיצוד לו ציד ויכין לו מטעמים כדי שיוכל לברך אותו לפני שימות.
3. איזה מילה מיותרת לכאורה בפסוק: "ליצוד ציד להביא" ומה כוונת הכתוב? (רש"י כז, ה) המילה 'להביא'. התירוץ הוא שהוא ינסה ליצוד ציד, ואם לא יצליח, יביא גם מהגזל.
4. רבקה שומעת את יצחק מצווה את עשו אך רוצה שהברכות יגיעו ליעקב. מה מצווה רבקה את יעקב? (כו, ט) שיביא שני גדיים והיא תשחט ותכין מהם מטעמים ליצחק.
5. רבקה בישלה ליצחק 'שני גדיי עיזים' מה ההסבר לכך? (רש"י כז, ט) זה היה פסח אחד מהם הקריב יצחק לקרבן פסח ואת השני אכל
6. ממה יעקב מפחד? (כו, י"ב) יצחק אבינו ירגיש שהידיים שלו חלקות (ושל עשו שעירות)
7. רבקה עונה ליעקב "עלי קללתך בני" לחשש של יעקב שיצחק יקלל אותו. כיצד רבקה פותרת את הבעיה שיעקב היה חלק ועשו היה שעיר? (כו, טז) הליבישה אותו בבגדי עשו ועורות גדיים על הידיים והצוואר
8. האם יעקב שיקר ליצחק אביו כשאמר שהוא עשו? (רש"י כז, יט) הוא לא אמר שהוא עשו. כששאל אותו 'מי אתה' - ענה לו 'אנכי' ובנוסף אמר 'עשו בכרך' - עשו הוא הבן הבכור שלך. כשהוא שאל 'אתה זה בני עשו' - ענה לו 'אני' ולא אמר שהוא עשו
9. רבקה מביאה ליעקב את המטעמים כדי שיגיש ליצחק אבינו ויקבל את הברכה. יצחק מתפלל על הזמן הקצר שכבר המטעמים מוכנים. בנוסף יעקב מזכיר את שם ה' ויצחק מתחיל לחשוד. מה הוא רוצה לעשות? (כו, כא) למשש את יעקב.
10. יצחק חושב שמי שלפניו הוא לא עשו. למה? (רש"י כז, כא) כי בדרך כלל עשו לא היה אומר את שם השם, ועכשיו מי שלפניו אומר את שם השם, שנאמר: "הקרה ה' אלהיך לפני".
11. כיצד מסביר רש"י את דברי יצחק "הקול קול יעקב"? (רש"י כז, כב) שיעקב אומר קום נא-בעדינות, ולעומת זאת עשו אומר בגסות-יקום אבי.
12. יעקב מקבל את ברכת הבכור ויוצא ומיד אחריו עשו מגיע ליצחק ומכין לו מטעמים. עשו מבקש מאביו לברכו אך יצחק נחרד ושואל מי הוא זה שקיבל את הברכה. יצחק מבין שיעקב קיבל את הברכה הראויה לו וכמעט עשה טעות ונתן את הברכה לעשו ולכן אומר: השלימו (כו, לג): "גם _____ " ברוך יהיה.

13. עשו הרשע צועק צעקה גדולה ומרה ומבקש ברכה נוספת מיצחק. יצחק שהבין את חכמת יעקב שקיבל את הבכורה מעשו לא רוצה לברך אותו. אך לאחר שעשו בוכה, יצחק מברך אותו בברכות שהן גם קללות: השלימו (כז,מ) " ועל חרבך תחיה (תהיה כל הזמן במלחמות) ואת אחיך (יעקב) תעבוד, והיה כאשר תריד (כשעם ישראל לא ישמור את התורה) ופרקת עלו מעל צווארך"
 14. ממה חרד יצחק? מה הרגיע אותו? מה ניתן לראות בכך?(רש"י כז,לו) יצחק חרד שמא הוא הקדים את יעקב לעשו, אך כששמע שעשו אומר שהוא מכר את הבכורה ליעקב, נחה דעתו.
 15. יצחק מברך את יצחק ואומר: "...והיה כאשר תריד..." כיצד רש"י מסביר את הברכה?(רש"י כז,מ) תריד - לשון צער. כלומר, כשעם ישראל יעברו על התורה, יהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שקיבל יעקב, ואז הברכות כביכול תחזורנה אליך.
 16. עשו שונא את יעקב ורוצה להורגו. למה הוא מחכה?(כז,מא) הוא מחכה שיצחק ימות ואז יוכל להרוג את יעקב בלי לצער את אביו.

הציווי ליעקב למציאת כלה

רבקה שומעת שעשו רוצה להרוג את יעקב ולכן מצווה על יעקב לברוח לאחיה לבן שנמצא בחרן עד יעבור זעם.

1. כיצד משכנעת רבקה את יצחק לשלוח את יעקב ללבן אחיה? (כז,מו) היא אומרת ליצחק שאינה רוצה כלה מבנות חת. קצתי(מאסתי) בחיי מפני בנות חת.
2. מה מצווה יצחק את יעקב? (כח,ב) לא לקחת אישה מבנות כנען אלא ללכת לקחת כלה מבנות לבן.
3. יצחק מוסיף ליעקב את ברכת אברהם שהברית תימשך איתו ועם זרעו. מהי הברכה? (כח,ד) ירושת הארץ.
4. עשו רואה שבנות כנען רעות בעיני אביו את מי הוא לוקח לאישה? (כח,ט) את מחלת בת ישמעאל.
5. עשו מוסיף חטא על פשע כשלוקח את בתו של ישמעאל. מדוע (רש"י כח,ט). הוסיף רשעה על רשעתו שלא גרש את הראשונות.